

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 19. marca 2015 *

Kazalo

Dejansko stanje	4
Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba	7
Predlogi strank	7
Pritožba	7
Prvi pritožbeni razlog: kršitev pravice do obrambe zaradi napak v postopku	7
Prvi del prvega pritožbenega razloga v zvezi z dovolitvijo Komisiji, da se pred Splošnim sodiščem prvič sklicuje na dokaze iz upravnega spisa	7
– Trditve družb Dole	7
– Presoja Sodišča	8
Drugi del prvega pritožbenega razloga v zvezi z dopustnostjo dokaza, ki sta ga predložili družbi Dole na obravnavi pred Splošnim sodiščem	8
– Trditve družb Dole	8
– Presoja Sodišča	9
Tretji del prvega pritožbenega razloga v zvezi zavrnitvijo priloge C.7 k repliki kot nedopustne s strani Splošnega sodišča	9
– Trditve družb Dole	9
– Presoja Sodišča	10
Četrty del prvega pritožbenega razloga v zvezi s kršitvijo načela enakosti orožij	10
Peti del prvega pritožbenega razloga v zvezi z ugotavljanjem dejanskega stanja, ki ga je izvedlo Splošno sodišče	10

* Jezik postopka: angleščina.

– Trditve družb Dole	10
– Presoja Sodišča	11
Drugi pritožbeni razlog: izkrivljanje dejstev v zvezi z ekonomskim ozadjem kršitve	11
Trditve družb Dole	11
Presoja Sodišča	12
Tretji pritožbeni razlog: nezadostna presoja dokazov	12
Prvi del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z neobstojem zadostnih razlogov, ki bi omogočili potrditev izračuna tržnih deležev, ki ga je opravila Komisija	12
– Trditve družb Dole	12
– Presoja Sodišča	13
Drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z neobstojem natančne opredelitve elementov pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen, in dejavnikov pri določanju cen, ki naj bi pomenili omejevanje konkurence	14
– Trditve družb Dole	14
– Presoja Sodišča	15
Četrty del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z odgovornostjo zaposlenih, ki so sodelovali pri pogovorih, ki so potekali pred določitvijo cen	15
Peti del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z opredelitvijo pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen, kot ciljno omejevanje konkurence	16
– Trditve družb Dole	16
– Presoja Sodišča	17
Četrty pritožbeni razlog: napačen izračun globe	19
Prvi del četrtega pritožbenega razloga v zvezi z upoštevanjem prodaje družbam, ki niso sodelovale pri zatrjevanju kršitvi	19
– Trditve družb Dole	19
– Presoja Sodišča	20
Drugi del četrtega pritožbenega razloga v zvezi s dvojnimi upoštevanjem nekatere prodaje	21
– Trditve družb Dole	21
– Presoja Sodišča	22
Stroški	22

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Evropski trg banan — Usklajevanje pri določanju konkurenčnih cen — Obveznost obrazložitve — Naknadna obrazložitev — Prepozna predložitev dokazov — Pravica do obrambe — Načelo enakosti orožij — Načela v zvezi z ugotavljanjem dejstev — Izkrivljanje dejstev — Presoja dokazov — Struktura trga — Obveznost Komisije, da podrobneje navede elemente izmenjave informacij, ki pomenijo ciljno omejevanje konkurence — Dokazno breme — Izračun globe — Upoštevanje prodaj hčerinskih družb, ki niso sodelovale pri kršitvi — Dvojno štetje prodaje istih banan“

V zadevi C-286/13 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 24. maja 2013,

Dole Food Company, Inc. s sedežem v Westlake Villageu (Združene države),

Dole Fresh Fruit Europe, prej Dole Germany OHG, s sedežem v Hamburgu (Nemčija),

ki ju zastopa J.-F. Bellis, odvetnik,

pritožnici,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopata M. Kellerbauer in P. Van Nuffel, agenta,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, K. Lenaerts, podpredsednik Sodišča v funkciji sodnika drugega senata, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (poročevalec) in J. L. da Cruz Vilaça, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 8. oktobra 2014,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 11. decembra 2014

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Družbi Dole Food Company, Inc. (v nadaljevanju: Dole Food) in Dole Fresh Fruit Europe, prej Dole Germany OHG (v nadaljevanju: DFFE) (v nadaljevanju: skupaj: družbi Dole), s pritožbo predlagata celotno ali delno razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije v zadevi Dole Food in Dole Germany/Komisija (T-588/08, EU:T:2013:130, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je to zavrnilo njuno tožbo za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2008) 5955 final z dne 15. oktobra 2008 v zvezi s postopkom izvajanja člena 81 ES (zadeva COMP/39.188 – Banane) (v nadaljevanju: sporna odločba). Predlagata tudi razglasitev ničnosti te odločbe v delu, v katerem se nanaša nanju, ter odpravo oziroma znižanje globe, ki jima je bila naložena s to odločbo.

Dejansko stanje

- 2 Za potrebe tega postopka je dejansko stanje, kakor je razvidno iz točk od 1 do 32 izpodbijane sodbe, mogoče povzeti tako.
- 3 Dole Food je ameriška družba, ki proizvaja oziroma prideluje sveže sadje in zelenjavo ter predpakirano in zamrznjeno sadje. DFFE je njena hčerinska družba.
- 4 Družba Chiquita Brands International Inc. (v nadaljevanju: Chiquita) je 8. aprila 2005 vložila prošnjo za imuniteto pred globami na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL 2002, C 45, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi).
- 5 Evropska komisija ji je 3. maja 2005 odobrila pogojno imuniteto pred globami na podlagi odstavka 8(a) obvestila o ugodni obravnavi.
- 6 Komisija je 20. julija 2007 na več podjetij, ki jih je pregledala, med katerimi so Chiquita, družbi Dole, Fresh Del Monte Produce, Inc. (v nadaljevanju: Del Monte) in Internationale Fruchthandelgesellschaft Weichert & Co. KG (v nadaljevanju: Weichert), naslovila obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 7 Komisija je 15. oktobra 2008 sprejela sporno odločbo, v kateri je ugotovila, da so podjetja, na katera jo je naslovila, sodelovala pri usklajenem ravnanju, ki je obsegalo uskladitev referenčnih cen banan, ki so jih med 1. januarjem 2000 in 31. decembrom 2002 prodajala v Avstriji, Belgiji, na Danskem, Finskem, v Nemčiji, Luksemburgu, na Nizozemskem in Švedskem (točke od 1 do 3 obrazložitve sporne odločbe).
- 8 V času dejanskega stanja so bile pošiljke zelenih banan, namenjene v severnoevropska pristanišča, in količine, ki so se tržile na tem območju, določene tedensko na podlagi odločitev proizvajalcev, uvoznikov in trgovskih posrednikov o proizvodnji, dobavi in trženju (točke 36, 131, 135 in 137 obrazložitve sporne odločbe).
- 9 Pri bananah so obstajale tri različne kategorije znamke banan: banane prve kategorije znamke Chiquita, banane druge kategorije znamk Dole in Del Monte ter banane tretje kategorije, ki so vključevale več drugih znamk banan. Ta razdelitev po znamkah se je odražala tudi pri določanju cen banan (točka 32 obrazložitve sporne odločbe).
- 10 Severnoevropski sektor banan je bil v zadevnem obdobju organiziran v tedenskih cikliih. Ladijski prevoz banan iz pristanišč Latinske Amerike v Evropo je trajal približno dva tedna. Pošiljke banan so v severnoevropska pristanišča prispele običajno tedensko, in sicer po rednem časovnem razporedu odpremljanja (točka 33 obrazložitve sporne odločbe).
- 11 Banane so bile odpremljene zelene, kakršne so prispele tudi v pristanišča. Nato so bile dobavljene neposredno kupcem (zelene banane) ali pa so se zorile in bile dobavljene približno čez teden dni (rumene banane). Zoril jih je uvoznik ali je bilo to izvedeno v njegovem imenu, lahko pa jih je zoril tudi kupec. Stranke uvoznikov so bile običajno zorilci ali maloprodajne verige (točka 34 obrazložitve sporne odločbe).
- 12 Družbe Chiquita, Dole Food in Weichert so referenčne cene za svojo znamko določale tedensko, v obravnavanem primeru ob četrtkih zjutraj, in jih sporočile strankam. Izraz „referenčna cena“ se je običajno nanašal na referenčne cene za zelene banane, referenčne cene za rumene banane pa so bile običajno sestavljene iz zelene ponudbe s pribitkom stroška za zorenje (točki 104 in 106 obrazložitve sporne odločbe).

- 13 Cene, ki so jih plačevali prodajalci na drobno in distributerji banan („dejanske cene“), so se lahko določale s tedenskimi pogajanji, v obravnavanem primeru ob četrtkih popoldne oziroma pozneje ali pa z izvajanjem pogodb o dobavi po vnaprej določenih cenovnih formulah z navedbo fiksne cene ali z določanjem cene glede na referenčno ceno prodajalca ali konkurenta ali drugo referenčno ceno, kot je „cena Aldi“. Maloprodajna veriga Aldi je vsak četrtek med 11.00 in 11.30 prejela ponudbe dobaviteljev in nato pripravila nasprotni predlog, to je „ceno Aldi“, cena, po kateri je plačevala dobaviteljem, pa je bila običajno določena ob približno 14.00. „Cena Aldi“ se je od drugega polletja 2002 začela vse bolj uporabljati kot kazalnik za izračun cene banan pri nekaterih drugih transakcijah, zlasti pri bananah z znamko (točki 34 in 104 obrazložitve sporne odločbe).
- 14 Po navedbah Komisije so se podjetja, na katera je bila naslovljena sporna odločba, dvostransko dogovarjala pred določitvijo cen in pri tem razpravljala o dejavnikih pri določanju cen banan, to je dejavnikih, ki so se nanašali na referenčno ceno za naslednji teden, razpravljala pa so tudi o bodočih gibanjih cen oziroma si jih razkrivala, ali pa so si izmenjevala podatke o referenčnih cenah za naslednji teden. Ti pogovori so običajno potekali ob sredah, preden so zadevna podjetja določila svoje referenčne cene, vsi pa so se nanašali na prihodnje referenčne cene (točka 51 in naslednje obrazložitve sporne odločbe).
- 15 Družba Dole Food se je dvostransko dogovarjala z družbama Chiquita in Weichert. Družba Chiquita je bila seznanjena s pogovori, ki so potekali pred določanjem cen, ali je vsaj pričakovala obstoj takih dogovorov med družbama Dole Food in Weichert (točka 57 obrazložitve sporne odločbe).
- 16 Cilj navedenih dvostranskih pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen, je bilo zmanjšanje negotovosti v zvezi z ravnanjem podjetij, kar zadeva referenčne cene, ki so jih morale določiti ob četrtkih zjutraj (točka 54 obrazložitve sporne odločbe).
- 17 Podjetja so si po določitvi cen ob četrtkih zjutraj dvostransko izmenjala informacije o referenčnih cenah. S to poznejšo izmenjavo informacij so lahko nadzirala posamezne odločitve o cenah glede na pogovore, ki so potekali pred določanjem cen, in okrepila svoje povezave sodelovanja (točke od 198 do 208, 227, 247, 273 in naslednje obrazložitve sporne odločbe).
- 18 Referenčne cene so se po navedbah Komisije uporabljale vsaj kot tržni signali, trendi in/ali podatki v zvezi s predvidenim gibanjem cen banan, poleg tega pa so bile pomembne za trženje banan in dosežene cene. Cena je bila poleg tega pri nekaterih transakcijah neposredno povezana z referenčno ceno, in sicer na podlagi formul, ki so temeljile na teh referenčnih cenah (točka 115 obrazložitve sporne odločbe).
- 19 Komisija je menila, da so zadevna podjetja pri odločanju o svojem ravnanju na trgu nujno upoštevala prejete informacije konkurentov, kar sta družbi Chiquita in Dole Food tudi izrecno priznali (točki 228 in 229 obrazložitve sporne odločbe).
- 20 Komisija je ugotovila, da so pogovori, ki so pred določanjem cen potekali med družbama Dole Food in Chiquita ter družbo Dole Food in Weichert, lahko vplivali na cene, ki so jih zaračunali gospodarski subjekti, in se nanašali na določanje cen ter da so vodili v usklajeno ravnanje, katerega cilj je bil omejiti konkurenco v smislu člena 81 ES (točki 54 in 271 obrazložitve sporne odločbe).
- 21 Po njenem mnenju vsi tajni dogovori, opisani v sporni odločbi, sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, katere cilj je omejiti konkurenco v Evropski skupnosti v smislu člena 81 ES. Družbi Chiquita in Dole Food naj bi bili odgovorni za enotno in trajajočo kršitev v celoti, družba Weichert pa le za del kršitve, ki zadeva tajne dogovore z družbo Dole Food (točka 258 obrazložitve sporne odločbe).
- 22 Ker je bil za severnoevropski trg banan značilen velik tržni obseg v državah članicah in ker so tajna ravnanja zajemala velik del Skupnosti, je Komisija menila, da so navedeni dogovori pomembno vplivali na trgovino med državami članicami (točka 333 in naslednje obrazložitve sporne odločbe).

- 23 Komisija je za določitev zneska glob uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: smernice), in obvestila o ugodni obravnavi.
- 24 Določila je osnovni znesek globe, ki se naloži in znaša od 0 do 30 % vrednosti zadevne prodaje podjetja glede na stopnjo teže kršitve, pomnoženo s številom let trajanja sodelovanja podjetja pri kršitvi, in dodaten znesek, ki znaša od 15 do 25 % vrednosti prodaje, da bi se podjetja odvrnila od nezakonitega ravnanja (točka 448 obrazložitve sporne odločbe).
- 25 Osnovni znesek globe, ki se naloži, je bil pri vseh naslovnikih sporne odločbe znižan za 60 %, ker ima sektor banan posebno zakonodajno ureditev in ker se je usklajevanje nanašalo na referenčne cene (točka 467 obrazložitve sporne odločbe). Znižanje za 10 % je bilo odobreno družbi Weichert, ker ni bila seznanjena s pogovori, ki so potekali med družbama Dole Food in Chiquita pred določanjem cen (točka 476 obrazložitve sporne odločbe).
- 26 Družbi Chiquita je bila na podlagi obvestila o ugodni obravnavi odobrena imuniteta pred globami (točke od 483 do 488 obrazložitve sporne odločbe). V zvezi z družbami Dole Food, Del Monte in Weichert ni bilo drugih prilagoditev.
- 27 Sporna odločba med drugim določa:

„Člen 1

Naslednja podjetja so kršila določbe člena 81 [ES], saj so sodelovala pri usklajenem ravnanju, ki je obsegalo določitev referenčnih cen banan:

— [Chiquita], od 1. januarja 2000 do 1. decembra 2002;

[...]

— [Dole Food], od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2002;

— [DFFE], od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2002;

— [Weichert], od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2002;

— [Del Monte], od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2002.

Kršitev je zajemala te države članice: Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Nemčija, Luksemburg, Nizozemska in Švedska.

Člen 2

Za kršitev, na katero se nanaša člen 1, se naložijo te globe:

— [Chiquita], Chiquita International Ltd, Chiquita International Services Group N.V. in Chiquita Banana Company B.V., nerazdelno in solidarno: 0 EUR;

— [Dole Food] in [DFFE], nerazdelno in solidarno: 45.600.000 EUR;

— [Weichert] in [Del Monte], nerazdelno in solidarno: 14.700.000 EUR;

[...]“

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 28 Družbi Dole sta 24. decembra 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbo za razglasitev ničnosti sporne odločbe in odpravo ali znižanje globe, ki jima je bila naložena z navedeno odločbo.
- 29 Na obravnavi 25. januarja 2012 sta družbi Dole vložili pisno izjavo v zvezi s spisom Komisije in predlagali, naj se vključi v spis postopka, čemur je Komisija nasprotovala.
- 30 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo tožbo zavrnilo. Natančneje, v točkah od 40 do 48 izpodbijane sodbe je štelo, da je dokument, ki sta ga na obravnavi predložili družbi Dole, nedopusten.

Predlogi strank

- 31 Družbi Dole Sodišču predlagata, naj:
- izpodbijano sodbo v celoti ali delno razveljavi;
 - sporno odločbo v delu, v katerem se nanaša nanju, razglasi za nično v celoti ali delno;
 - odpravi ali zniža globo, ki jima je bila naložena s sporno odločbo;
 - podredno, zadevo vrne Splošnemu sodišču v ponovno odločanje in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 32 Komisija Sodišču predlaga, naj:
- pritožbo zavrne;
 - podredno, zavrne tožbo za razglasitev ničnosti sporne odločbe, in
 - družbama Dole naloži plačilo stroškov pritožbenega postopka in, podredno, stroškov tožbe za razglasitev ničnosti sporne odločbe.

Pritožba

Prvi pritožbeni razlog: kršitev pravice do obrambe zaradi napak v postopku

Prvi del prvega pritožbenega razloga v zvezi z dovolitvijo Komisiji, da se pred Splošnim sodiščem prvič sklicuje na dokaze iz upravnega spisa

– Trditve družb Dole

- 33 Družbi Dole s prvim delom prvega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče, namesto da bi ugotovilo, da sporna odločba ni obrazložena, Komisiji dovolilo, da se prvič v sodnem postopku sklicuje na ključen element ekonomskega ozadja, v okvir katerega sodi ravnanje, ki se očita podjetjema. V zvezi s tem naj bi na prvi stopnji navedli, da Komisija ni utemeljila svoje trditve, da je bil namen pogovorov, ki so potekali pred določanjem cen, usklajitev cen, ker so se referenčne cene družb Chiquita in DFEE nanašale na banane, ki se v istem tednu niso prodajale medsebojno v konkurenčnem položaju.

- 34 Splošno sodišče naj bi v točki 134 izpodbijane sodbe dopustilo ta neobstoj obrazložitve in menilo, da so se navedena pojasnila nanašala na obrazložitev, ki je že bila vsebovana v sporni odločbi. S tem naj Splošno sodišče ne bi upoštevalo obveznosti, ki so Komisiji naložene na podlagi člena 253 ES, in kršilo člen 48(2) svojega poslovnika. Splošno sodišče naj bi s tako odločitvijo tudi kršilo pravico družb Dole do obrambe.

– Presoja Sodišča

- 35 Splošno sodišče je v točki 127 izpodbijane sodbe navedlo, da je Komisija v obravnavanem primeru v točkah 4, 5, 32, 34, 104, od 141 do 143, 182, 196 in 287 obrazložitve sporne odločbe razložila „svoje stališče glede enotnosti zadevnega proizvoda, in sicer sveže banane, posebnosti zadevnega proizvoda, to, da je bilo sadje uvoženo zeleno in dano na trg za potrošnje ljudi, potem ko je po zorenju postalo rumeno, načina organizacije zorenja in nato trženja banan, trgovinskih pogajanj na podlagi referenčnih cen ter povezave med referenčnimi cenami zelenih in rumenih banan“.
- 36 V točki 128 te sodbe je Splošno sodišče pojasnilo, da „[družbi Dole] utemeljitve – na podlagi katere naj bi se v bistvu ugotovilo, da so dejavnosti podjetij [Dole Food] in Chiquita potekale ločeno in neistočasno, zaradi česar naj ne bi bilo mogoče tajno dogovarjanje o referenčnih cenah prek dvostranskih pogovorov – nista navedli v upravnem postopku“. Ta ugotovitev se ne izpodbija.
- 37 V teh okoliščinah, prvič, Splošno sodišče ni storilo napake s tem, da je v točki 135 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija v sporni odločbi izpolnila obveznost obrazložitve, ki izhaja iz člena 253 ES, ker je iz te odločbe jasno razvidno, da Komisija ni štela, da je razlikovanje, ki ga opravljata družbi Dole, med domnevnima trgovinama zelenih in rumenih banan, upoštevno.
- 38 Drugič, ker sta družbi Dole to razlikovanje prvič navedli v začetni vlogi, je Splošno sodišče lahko v točkah 133 in 134 izpodbijane sodbe upravičeno štelo, da lahko, ne da bi kršilo člen 48(2) svojega poslovnika, Komisiji dovoli, da zagovarja svojo presojo v sporni odločbi z elementi, predloženimi med postopkom.
- 39 Iz tega izhaja, da prvi del prvega pritožbenega razloga ni utemeljen.

Drugi del prvega pritožbenega razloga v zvezi z dopustnostjo dokaza, ki sta ga predložili družbi Dole na obravnavi pred Splošnim sodiščem

– Trditve družb Dole

- 40 Družbi Dole z drugim delom prvega pritožbenega razloga zatrjujeta, da je Splošno sodišče s tem, da je zavrnilo dokaze, ki sta jih predložili zoper razlog, ki ga je Komisija prvič navedla v svoji dupliki, kršilo pravico pritožnic do obrambe. Komisija naj bi skušala podpreti trditve, da „ni nobene bistvene razlike med ‚zeleno referenčno ceno‘ in ‚rumeno referenčno ceno‘ banan, s sklicevanjem na prilogo k tej dupliki, iz katere naj bi izhajalo, da je trgovina na drobno Aldi vsak četrtek objavljala ceno, ki jo bo plačala za nakup rumenih banan. Na podlagi tega naj bi sklepala, da so referenčne cene rumenih in zelenih banan v istem tednu medsebojno zamenljive, ker je imela nakupna cena rumenih banan, ki jo je objavil Aldi, pomembno vlogo pri določanju dejanskih cen zelenih banan s strani družbe DFFE“.
- 41 To sklepanje naj bi bilo napačno, toda družbi Dole naj bi svoje trditve lahko predložili šele na obravnavi pred Splošnim sodiščem. Pritožnici opozarjata, da sta tedaj pojasnili, da se cena, ki jo je objavil Aldi, nanaša na rumene banane, ki jih ta trgovina na drobno kupuje dva tedna pozneje, kadar so zorilci/distributerji, ki so zelene banane kupili pri družbi DFFE, trgovinam na drobno, konkurentom trgovine Aldi, prodajali banane, ki so postale rumene.

- 42 Družbi Dole naj bi v podkrepitev svojih trditev na obravnavi pred Splošnim sodiščem vložili pisno izjavo v zvezi s spisom Komisije, ki naj bi potrjevala ta dejstva in nasprotovala sklepanju Komisije. Splošno sodišče pa naj bi ta dokaz zavrnilo kot nedopusten, pri čemer je v točki 46 izpodbijane sodbe menilo, da Komisija v dupliki ni podala nove trditve, temveč zgolj povzela besedilo sporne odločbe.
- 43 Splošno sodišče pa naj te obrazložitve v izpodbijani sodbi ne bi pojasnilo ali jo podkrepilo s kako navedbo.

– Presoja Sodišča

- 44 Opozoriti je treba, kot je to storilo Splošno sodišče v točkah od 40 do 42 izpodbijane sodbe, da lahko stranke v skladu s členom 48(1) Poslovnika Splošnega sodišča v utemeljitev svojih trditev dokaze predložijo ali dokazne predloge podajo še v repliki in dupliki, vendar je v tej določbi še navedeno, da morajo navesti razloge za zamudo pri njihovi predložitvi. Ta obveznost pomeni, da je sodišču priznано pooblastilo za nadzor nad utemeljenostjo obrazložitve zamude pri predložitvi teh dokaznih predlogov in, odvisno od posameznega primera, nad njihovo vsebino ter, če zahteva ni pravno zadostno utemeljena, pooblastilo za njihovo zavrnitev (sodba Gaki-Kakouri/Sodišče, C-243/04 P, EU:C:2005:238, točka 33).
- 45 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je bila referenčna cena Aldi že predmet razprave v upravnem postopku, da je navedena v sporni odločbi in da je od začetka pisnega postopka na prvi stopnji povzročala nestrinjanja med strankami glede njenega obsega in pomena, kot je opozorila generalna pravobranilka v točki 36 sklepnih predlogov. V nasprotju s trditvami pritožnic torej nikakor ne gre za nov element, ki naj bi bil v postopek uveden šele z dupliko Komisije.
- 46 Vendar družbi Dole ne utemeljujeta, zakaj dokumenta, na katerega se sklicujeta, v fazi tožbe ali replike nista mogli predložiti, tako da je Splošno sodišče v točki 48 izpodbijane sodbe, ne da bi napačno uporabilo pravo, lahko štelo, da je bil ta dokument predložen prepozno, in sicer v fazi obravnave, ter ga zato zavrnilo.
- 47 Iz tega izhaja, da drugi del prvega pritožbenega razloga ni utemeljen.

Tretji del prvega pritožbenega razloga v zvezi zavrnitvijo priloge C.7 k repliki kot nedopustne s strani Splošnega sodišča

– Trditve družb Dole

- 48 Družbi Dole s tretjim delom prvega pritožbenega razloga zatrjujeta, da je Splošno sodišče s tem, da je prilogo C.7 k njuni repliki zavrnilo kot nedopustno, napačno uporabilo pravo in kršilo njuno pravico do obrambe. Ker sta želeli izpodbijati več trditev Komisije iz njenega odgovora na tožbo, češ da sta pritožnici podali izjave, ki pomenijo priznanje dejstva, da so referenčne cene povezane z dejanskimi cenami, sta predložili to prilogo C.7, iz katere naj bi izhajalo, da te izjave v obravnavani zadevi niso upoštevne, ker so bile vzete iz konteksta.
- 49 V nasprotju s tem, kar je razsodilo Splošno sodišče v točkah od 461 do 470 izpodbijane sodbe, naj bi mu trditve, navedene v njuni repliki, omogočale, da odloči o tem vprašanju. Natančneje, priloga C.7 naj ne bi pomenila dodatka k njuni repliki, vsebovala naj ne bi nobenega dodatnega tožbenega razloga ali trditve in z njo naj bi bili zgolj predloženi dodatni dokazi v podporo trditev, ki jih vsebuje.

– Presoja Sodišča

- 50 Opozoriti je treba, da je za dopustnost tožbe pred Splošnim sodiščem med drugim potrebno, da izhajajo bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih tožba temelji, vsaj na kratko, vendar usklajeno in razumljivo, iz besedila same tožbe. Čeprav je besedilo tožbe glede specifičnih vprašanj gotovo lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na odlomke iz dokumentov, ki so ji priloženi, pa splošno sklicevanje na druge dokumente, tudi če so priloženi k tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti zajeti v tožbi (glej sodbo MasterCard in drugi/Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 51 V obravnavanem primeru zadostuje ugotoviti, da preučitev spisa na prvi stopnji razkriva, da je Splošno sodišče pravilno sklepalo, da v predloženih vlogah ni bilo nikakršnega pojasnila v zvezi s trditvijo družb Dole, češ da je Komisija nekatere izjave vzela iz konteksta, saj replika zgolj napotuje na navedeno priložo C.7, in to, da Splošno sodišče na podlagi vlog družb Dole ni moglo razbrati njunih zahtevkov.
- 52 Zato tretji del prvega pritožbenega razloga ni utemeljen.

Četrty del prvega pritožbenega razloga v zvezi s kršitvijo načela enakosti orožij

- 53 Družbi Dole s četrty delom prvega pritožbenega razloga menita, da je Splošno sodišče iz razlogov, navedenih v okviru prvih treh delov tega pritožbenega razloga, kršilo načelo enakosti orožij s tem, da je Komisiji dovolilo, da navede nove razloge in trditve, družbama Dole pa onemogočilo, da odgovorita na te razloge in dokaze. To naj bi pomenilo kršitev, ki je ločena od njune pravice do obrambe, ker naj bi bili postavljeni v podrejeni položaj v primerjavi s Komisijo.
- 54 Ob upoštevanju neutemeljenosti treh delov prvega pritožbenega razloga tudi zatrdjevana kršitev načela enakosti orožij ni utemeljena.

Peti del prvega pritožbenega razloga v zvezi z ugotavljanjem dejanskega stanja, ki ga je izvedlo Splošno sodišče

– Trditve družb Dole

- 55 Družbi Dole s petim delom prvega pritožbenega razloga zatrdjmeta, da Splošno sodišče ni pravilno ugotovilo dejanskega stanja, ker naj bi zgolj postavilo ustna vprašanja odboru družb Dole, ne da bi vprašanja in odgovore zabeležilo v zapisnik in ne da bi uporabilo pripravljalne ukrepe iz člena 65 svojega poslovnika pri preučitvi bistvenih vprašanj, glede katerih pa je na obravnavi kljub temu izrazilo negotovost.
- 56 Splošno sodišče naj bi v točkah 203 in 630 izpodbijane sodbe prvič izrazilo dvome v zvezi z resničnostjo nekaterih trditev in informacij, ki sta jih predložili družbi Dole, te dvome pa bi bilo mogoče odpraviti s pozivom k predložitvi dokumentov ali zaslišanjem prič v okviru pripravljalnih ukrepov.
- 57 Ker ni uporabilo pripravljalnih ukrepov pri ugotavljanju nekaterih dejstev, ki jih je štelo za upoštevna, naj bi Splošno sodišče kršilo pravila in načela v zvezi z izvedbo dokazov ter dolžnost preiskave. Zato naj bi tudi kršilo pravico družb Dole do obrambe.

– Presoja Sodišča

- 58 Najprej, v skladu z ustaljeno sodno prakso samo Splošno sodišče presoja morebitno potrebo po dopolnitvi podatkov, ki so mu na voljo v zadevi, o kateri odloča. Vprašanje, ali imajo postopkovni dokumenti dokazno moč, je odvisno od njegove proste presoje dejstev, ki v okviru pritožbene stopnje ni predmet nadzora Sodišča, razen v primeru izkrivljanja dokazov, predloženih Splošnemu sodišču, ali če je iz dokumentov v spisu razvidna vsebinska nepravilnost ugotovitev Splošnega sodišča (sodba *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisija*, C-385/07 P, EU:C:2009:456, točka 163 in navedena sodna praksa).
- 59 Dalje, zgolj domneve družb Dole, ki jih Komisija izpodbija, ne dokazujejo, da odgovori na vprašanja na obravnavi in poznejša preučitev spisa niso zadostovali za to, da bi Splošno sodišče lahko ozaveščeno odločilo o naravi referenčne cene. Zato na podlagi navedenih domnev ni mogoče sklepati, da je Splošno sodišče dolžno uporabiti pripravljalne ukrepe.
- 60 Nazadnje, v zvezi s točkama 203 in 630 izpodbijane sodbe zadostuje navesti, da je Splošno sodišče v teh točkah zgolj uporabilo načela, ki veljajo za dokazno breme.
- 61 Iz tega izhaja, da peti del prvega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 62 Glede na navedeno je treba prvi pritožbeni razlog zavrnil kot neutemeljen.

Drugi pritožbeni razlog: izkrivljanje dejstev v zvezi z ekonomskim ozadjem kršitve

Trditve družb Dole

- 63 Družbi Dole z drugim pritožbenim razlogom zatrjujeta, da je Splošno sodišče izkrivilo dejstva v zvezi z naravo referenčnih cen, ki so jih objavljale družbe DFFE, Weichert in Chiquita.
- 64 Prvič, družbi Dole poudarjata, da je Splošno sodišče v točkah 152, 182 in 184 izpodbijane sodbe navedlo, da je družba DFFE objavila rumeno referenčno ceno, v točki 232 navedene sodbe pa, da so vsi uvozniki določili zeleno referenčno ceno, na podlagi katere je bila nato določena rumena referenčna cena. Vendar naj bi na prvi stopnji pojasnili, da je družba DFFE objavljala le zeleno referenčno ceno in ni nikoli niti objavila niti določila rumene referenčne cene.
- 65 Drugič, Splošno sodišče naj bi se z navedbo iz točke 232 izpodbijane sodbe motilo glede narave referenčne cene, ki jo je objavila družba Weichert, saj je ta družba določila le zeleno referenčno ceno, ki je bila objavljena potem, ko je zeleno referenčno ceno objavila družba DFFE. Ugotovitev Splošnega sodišča naj ne bi bila podprta z nobenim dokazom.
- 66 Tretjič, Splošno sodišče naj bi v isti navedbi izkrivilo dejstva v zvezi z referenčno ceno, ki jo je objavila družba kajti iz dokazov je razvidno, da je pri ravnanju družbe Chiquita (in samo družbe Chiquita) šlo za objavljanje rumene referenčne cene, na podlagi katere je določila zeleno referenčno ceno.
- 67 Poleg tega naj ne bi bilo nobenega dokaza, da se je referenčna cena družbe Chiquita nanašala na banane, ki so se prodajale dva tedna pozneje. Ta domneva Komisije naj bi bila v protislovju s tržno stvarnostjo in z dokazi iz njenega spisa. Zato so se referenčne cene, ki sta jih v istem tednu objavili družbi DFFE in Chiquita, nanašale na različne proizvode.

- 68 Izkrivljanje teh dejstev naj bi Splošno sodišče pripeljalo do napačne ugotovitve o obstoju ravnanja, ki naj bi se odražalo v medsebojnem pretvarjanju zelenih in rumenih referenčnih cen in o tem, da so se referenčne cene družb DFEE, Weichert in Chiquita nanašale na vse banane, ki so bile v istem tednu v dozorevanju. Ker usklajevanje cen, ki ga navaja Komisija, ni bilo mogoče, naj ne bi bilo upravičeno, da ga je Splošno sodišče v točki 248 izpodbijane sodbje upoštevalo.
- 69 Poleg tega naj bi navedeno izkrivljanje dejstev Splošno sodišče pripeljalo do napačnega sklepanja v točki 232 izpodbijane sodbje, da so bile referenčne cene enake dejanskim cenam in da so bile nujen predpogoj za prodajo vseh banan. Uporaba izraza „zelena cena“ naj bi namreč kazala na to, da so uvozniki vsak četrtek strankam sporočili svoje dejanske cene. Ob četrtnih pa naj bi objavili le svoje referenčne cene in dejansko zeleno ceno, ki je bila nato dogovorjena s stranko.

Presoja Sodišča

- 70 Najprej, iz izpodbijane sodbje je v nasprotju s tem, kar zatrjujeta družbi Dole, razvidno, da je Splošno sodišče upoštevalo naravo referenčnih cen, razliko glede na dejanske cene, splošno delovanje trga in posebnosti notranjih postopkov družb Chiquita, Dole Food in Weichert. Ti dejanski elementi so namreč v tem vrstnem redu obravnavani med drugim v točkah 143, 144, 206, 127, od 137 do 142, 150 in naslednjih, 158 in naslednjih ter 252, 254 in 255 te sodbje.
- 71 Dalje, Splošno sodišče se v točkah 152 in 184 navedene sodbje sklicuje na rumeno ceno družbe Dole, in ne na rumeno referenčno ceno, kot to zatrjujeta družbi Dole. Izraza „referenčna cena“ ni niti v točki 232 izpodbijane sodbje.
- 72 Poleg tega, čeprav je, kot je navedla generalna pravobranilka v točki 66 sklepnih predlogov, v točki 182 izpodbijane sodbje redakcijska pomota, ker je v njej navedena „rumena referenčna cena“, pa iz tega ni mogoče sklepati, da je bilo Splošno sodišče v zmoti ali da je prišlo do kakršnega koli izkrivljanja dokazov.
- 73 Nazadnje, trditev, da banane družb Chiquita in Dole Food, za katere so bile referenčne cene objavljene istega dne, niso bile prodajane v istih tednih in da si torej med seboj niso konkurirale, je treba zavrniti, ker je vsekakor brezpredmetna.
- 74 Navedena neusklajenost prodaj, tudi ob predpostavki, da je dokazana, namreč sploh ne izpodbija ugotovitev Splošnega sodišča, ki temeljijo na dokazih, ki so jih predložili zadevni podjetji sami, kakršni so tisti iz točk 201 in 220 izpodbijane sodbje, iz katerih izhaja, da so bile zelene in rumene referenčne cene med seboj pretvornjive in da je na določanje rumenih referenčnih cen s strani družbe Chiquita, kot je priznalo to podjetje samo, vplival razvoj referenčnih cen, ki jih je objavljala družba Dole Food.
- 75 Ob upoštevanju navedenega je treba drugi pritožbeni razlog zavrniti.

Tretji pritožbeni razlog: nezadostna presoja dokazov

Prvi del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z neobstojem zadostnih razlogov, ki bi omogočili potrditev izračuna tržnih deležev, ki ga je opravila Komisija

– Trditve družb Dole

- 76 Družbi Dole s prvim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče s tem, da je štelo, da je Komisija pravilno preučila strukturo trga, kršilo obveznost obrazložitve.

- 77 Poudarjata, da je Splošno sodišče v točki 353 izpodbijane sodbe razsodilo, da je Komisija upravičeno menila in upoštevala, da so imele družbe Dole Food, Chiquita in Weichert velik tržni delež in da za ta trg ni značilna razpršena ponudba. Ta ugotovitev naj bi temeljila izključno na podatkih o tržnih deležih, ki jih je predložila Komisija in iz katerih izhaja, da je bila celotna prodaja družb Dole, Chiquita in Weichert po vrednosti približno od 45 do 50 % prodaj (točka 345 izpodbijane sodbe), po količini pa od 40 do 45 % dozdevne potrošnje (točka 350 izpodbijane sodbe).
- 78 Družbi Dole naj bi na prvi stopnji zatrdili, da so ti tržni deleži dvakrat večji od tistih, ki so navedeni v neodvisni raziskavi. Bili naj bi previsoki, ker je po njunih navedbah Komisija v števec vključila prodajo rumenih in zelenih banan, medtem ko naj bi imenovalec temeljil na uvozi, ki so se nanašali samo na zelene banane. Ta izračun pa naj bi pripeljal do tržnih deležev, ki presegajo 100 %, kajti, na primer, rumene banane, ki sta jih prodali družbi Dole in ki sta jih kupili pri drugem uvozniku, ko so bile še zelene, so vključene v njuno prodajo rumenih banan in v uvoznikovo prodajo zelenih banan, medtem ko imenovalec vsebuje le prodajo zelenih banan.
- 79 Komisija naj bi se zavedala težav pri ocenitvi tržnih deležev zadevnih družb na trgu svežih banan. Splošno sodišče pa je vseeno odločilo na podlagi podatkov, ki jih je predložila Komisija, ne da bi zahtevalo dodatna pojasnila ali preučilo problematične indice. V izpodbijani sodbi naj bi zato napačno uporabilo pravo s tem, da je v točki 352 izpodbijane sodbe zavrnilo trditve družb Dole, ki so temeljile na razlikovanju med rumenimi bananami in zelenimi bananami, in s tem, da je potrdilo tezo Komisije, da pri izračunu tržnih deležev upošteva le sveže banane.

– Presoja Sodišča

- 80 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točkah 82 in 83 sklepnih predlogov, je družba Dole Food po eni strani v svojih pisanjih pred Splošnim sodiščem zgolj navedla, da so bili tržni deleži, ki jih je upoštevala Komisija, pretirani. Natančneje, sploh se ni sklicevala na dvojno štetje banan zaradi prodaje zelenih banan med uvozniki, ampak je Komisiji v opombi zgolj očitala, da je seštelala prodajo rumenih in zelenih banan.
- 81 Po drugi strani je družba Dole Food na obravnavi pred Sodiščem priznala, da na obravnavi pred Splošnim sodiščem ni poglobljeno predstavila predmeta trditve v teh pisanjih.
- 82 Ker to vprašanje pred Splošnim sodiščem ni bilo dovolj jasno navedeno, v teh okoliščinah Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da v izpodbijani sodbi ni poglobljeno preučilo tega vprašanja.
- 83 V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč obveznosti Splošnega sodišča, da svoje odločbe utemelji, ni mogoče razlagati tako, da bi to moralo podrobno odgovoriti na vsako trditev tožeče stranke, zlasti če ni dovolj jasna in natančna (sodba FIAMM in drugi/Svet in Komisija, C-120/06 P in C-121/06 P, EU:C:2008:476, točka 91 in navedena sodna praksa).
- 84 Iz tega izhaja, da je treba prvi del tretjega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z neobstojem natančne opredelitve elementov pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen, in dejavnikov pri določanju cen, ki naj bi pomenili omejevanje konkurence

– Trditve družb Dole

- 85 Družbi Dole z drugim in tretjim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je v točki 261 izpodbijane sodbe ugotovilo, da Komisija ni dolžna, da pri presoji, ali izmenjava informacij pomeni ciljno omejevanje konkurence, podrobno navede katera vprašanja, o katerih se je razpravljalo, pomenijo tako ciljno omejevanje.
- 86 Družbi Dole poudarjata, da sta pred Splošnim sodiščem zatrdili, da je bil opis vprašanj, na katera so se nanašali pogovori, ki so potekali pred določitvijo cen, v sporni odločbi preveč splošen, da bi jima lahko omogočil, da z gotovostjo določijo svoje bodoče ravnanje na trgu in odločijo, ali je ocena Komisije pravilna. Ker je poleg tega pogostost ali periodičnost izmenjave informacij pomemben dejavnik pri presoji zakonitosti teh izmenjav, naj bi bilo za ugotovitev te pogostosti ali periodičnosti nujno, da Komisija podrobno navede, katera vprašanja se štejejo za del kršitve.
- 87 S tem, da je te trditve zavrnilo, ker naj Komisija ne bi bila dolžna narediti izčrpnega seznama dejavnikov, ki jih je treba v zadevnem sektorju šteti za nezakonite, naj Splošno sodišče, prvič, ne bi upoštevalo, da niso vsi pogovori o dejavnikih, ki so lahko upoštevni pri določanju cen, dovolj škodljivi, da bi jih bilo upravičeno opredeliti kot ciljno omejevanje konkurence. Drugič, to naj ne bi ustrezalo trditvi v zvezi s potrebo po izčrpnem seznamu, da se podjetju omogoči, da preveri zanesljivost sklepanja Komisije, kakršno je tisto o pogostosti stikov, ki jih je Komisija štela za kazniva.
- 88 Družbi Dole s tretjim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče storilo napako tudi s tem, da je v točkah 265, 266 in 376 izpodbijane sodbe menilo, da je Komisija dovolj natančno opisala dejavnike pri določanju cen, med katerimi izmenjava informacij pomeni ciljno omejevanje konkurence.
- 89 Poudarjata, da v skladu s sporno odločbo izmenjava informacij glede količin ni bila del kršitve, ki jima je bila pripisana, medtem ko naj bi Komisija v svojem odgovoru na tožbo pred Splošnim sodiščem predložila podroben opis pogovorov – ki so pomenili kršitev – ki je zajemal navedene informacije.
- 90 Splošno sodišče naj bi v navedenih točkah izpodbijane sodbe ugotovilo, da je iz točk 136, 149 in 185 obrazložitve sporne odločbe razvidno, da navedene izmenjave informacij o količinah niso bile del kaznivega ravnanja, ker je do teh izmenjav prišlo pred pogovori, ki so potekali pred določitvijo cen. Ta trditev pa naj ne bi bila resnična, ker je prav v teh točkah navedeno, da je do izmenjave informacij o količinah prišlo sočasno z navedenimi pogovori. Zato naj v nasprotju s tem, kar naj bi ugotovilo Splošno sodišče, iz sporne odločbe ne bi bilo jasno razvidno, da te izmenjave niso bile del pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen.
- 91 Prav tako naj ne bi bilo očitno, da je Komisija izmenjave informacij o industriji na splošno štela za del kršitve. Natančneje, Splošno sodišče naj ne bi preučilo, ali je to podrobno vprašanje bilo namenoma izpuščeno iz seznama vprašanj, ki naj bi jih Komisija opredelila kot kazniva.
- 92 Tako naj bi ugotovitev Splošnega sodišča temeljila na izkrivljanju sporne odločbe in odgovora Komisije na tožbo. Neobstoj podrobne navedbe teh vprašanj naj bi družbama Dole onemogočil preveriti utemeljenost sklepanja Komisije glede opredelitve nekaterih ravnanj ciljnega omejevanja konkurence in glede ugotovitve pogostosti stikov.

– Presoja Sodišča

- 93 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora biti obrazložitev, ki se zahteva v členu 253 ES, prilagojena naravi obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zadevne osebe seznani z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in lahko pristojno sodišče izvede nadzor. Natančneje, glede posamičnih odločb je tako namen obveznosti njihove obrazložitve – poleg omogočanja sodnega nadzora – zagotavljati zadevnim osebam zadostne informacije, na podlagi katerih lahko ugotovijo, ali odločba morda vsebuje napako, ki omogoča njeno izpodbijanje (sodba Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 115 in navedena sodna praksa).
- 94 Zahtevo po obrazložitvi je treba presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino zadevnega akta, značilnosti navedenih razlogov in interes za sprejem pojasnil, ki ga lahko imajo naslovniki akta ali druge osebe, ki jih ta akt neposredno in posamično zadeva. V obrazložitvi ni treba podrobno navesti vseh upoštevni dejanskih in pravnih okoliščin, ker se vprašanje, ali obrazložitev izpolnjuje zahteve iz člena 253 ES, ne nanaša le na besedilo tega člena, ampak tudi na njegov okvir in vsa pravna pravila, ki urejajo zadevno področje (sodba Ziegler/Komisija, EU:C:2013:513, točka 116 in navedena sodna praksa).
- 95 V obravnavani zadevi je Splošno sodišče v točkah od 253 do 255 izpodbijane sodbe najprej navedlo izjave zadevnih podjetij v zvezi z informacijami, izmenjanimi ob pogovorih, ki so potekali pred določitvijo cen.
- 96 V točki 256 navedene sodbe je ugotovilo, da je Komisija opredelila dve vrsti informacij, in sicer dejavnike pri določanju cen, to je pomembne dejavnike za določanje referenčnih cen za naslednji teden, in gibanja cen in podatke o referenčnih cenah za naslednji teden pred določitvijo teh referenčnih cen.
- 97 V točkah od 262 do 264 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče nato navedlo, da so se v skladu z izjavami družb Dole pogovori nanašali na dejavnike, ki so vplivali na ponudbo glede na povpraševanje, na pogoje na trgu in na razvoj cen.
- 98 Nazadnje je Splošno sodišče v točkah 266 in 376 izpodbijane sodbe ugotovilo, da družbi Dole ne izpodbijata ugotovitve Komisije, da podatki v zvezi s količinami uvoza niso bili del pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen.
- 99 V teh okoliščinah je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, lahko menilo, da je Komisija ob upoštevanju okoliščin primera kaznivo ravnanje opredelila dovolj natančno in da je torej izpolnila obveznost obrazložitve.
- 100 Natančneje, Splošno sodišče je v točki 261 izpodbijane sodbe pravilno razsodilo, da člen 253 ES Komisiji ne nalaga, da v sporni odločbi sestavi izčrpen seznam dejavnikov, ki med konkurenti ne smejo biti predmet izmenjave.
- 101 Iz tega izhaja, da je treba drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga zavrni kot neutemeljena.

Četrty del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z odgovornostjo zaposlenih, ki so sodelovali pri pogovorih, ki so potekali pred določitvijo cen

- 102 Družbi Dole s četrtyim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da ni preučilo njune trditve, da si zaposleni v družbah Chiquita in DFFE niso mogli izmenjevati pomembnih informacij o gibanjih referenčnih cen, ker niso bili pooblašeni za dokončno določitev teh cen, česar naj Komisija ne bi izpodbijala. Po njunem mnenju to pomeni, da

vsi ti pogovori niso mogli dovolj zmanjšati negotovosti za omogočanje usklajevanja referenčnih cen. V nasprotju s tem, kar naj bi menilo Splošno sodišče, naj tako ne bi zgolj zatrjevali, da ravnanja zaposlenih, ki so sodelovali pri teh izmenjavah, ni mogoče pripisati njima kot družbama.

103 Kot je pravilno poudarila Komisija, trditve družb Dole temeljijo na napačnem razumevanju izpodbijane sodbe, saj je Splošno sodišče v točkah od 578 do 582 navedene sodbe podrobno preučilo njune trditve v zvezi z odgovornostjo udeleženih zaposlenih.

104 Iz tega izhaja, da četrti del tretjega pritožbenega razloga ni utemeljen.

Peti del tretjega pritožbenega razloga v zvezi z opredelitvijo pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen, kot ciljno omejevanje konkurence

– Trditve družb Dole

105 Družbi Dole s petim delom tretjega pritožbenega razloga zatrjujeta, da je Splošno sodišče storilo napako pri pravni kvalifikaciji dejstev s tem, da je štelo, da pogovori, ki so potekali pred določitvijo cen, pomenijo ciljno omejevanje konkurence. Po njunem mnenju ni mogoče šteti, da je bilo na podlagi izmenjave informacij, do katere je prišlo, mogoče odpraviti negotovosti glede predvidenega ravnanja zadevnih podjetij na področju določanja dejanskih cen.

106 Prvič, pogovore, ki so potekali pred določitvijo cen, so namreč vodili zaposleni, ki niso bili odgovorni za določanje referenčnih cen. Drugič, ker so se ti pogovori nanašali na gibanja referenčnih cen, niso mogli zmanjšati negotovosti glede dejanskih cen. V zvezi s tem naj bi vsi udeleženci na trgu, ki so bili vključeni v preiskavo Komisije, navedli, da so bile referenčne cene precej oddaljene od dejanskih cen. Poleg tega naj Komisija ne bi ugotovila, da je šlo za ciljno omejevanje konkurence pri istovrstni izmenjavi informacij, v kateri sta sodelovali neki drugi podjetji.

107 Splošno sodišče naj bi v točkah 540, 541, 548 in 549 izpodbijane sodbe zavrnilo te trditve in dokazno breme o tem, da na podlagi izmenjave informacij ni bilo mogoče odpraviti negotovosti glede razvoja dejanskih cen, neupravičeno naložilo družbama Dole. Kršitveno naravo izmenjave informacij pa naj bi morala dokazati Komisija. Po mnenju družb Dole je iz sodne prakse razvidno, da dejstvo, da lahko izmenjava informacij vpliva na cene, ne zadostuje za dokaz o obstoju ciljnega omejevanja konkurence. Komisija pa naj vseeno ne bi mogla predložiti takih dokazov glede na nezanesljivost povezave med gibanjem referenčne cene in dejanske cene.

108 Poleg tega, ker je Splošno sodišče zavrnilo trditve družb Dole v zvezi z izjavami nekega drugega podjetja, pri čemer je v točki 516 izpodbijane sodbe menilo, da „je treba izjave tega podjetja presoјati glede na njihov kontekst, to je kontekst podjetja, na katerega je bila naslovljeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in ki izpodbija očitano protikonkurenčno ravnanje“, navedeni družbi trdita, da je Splošno sodišče kršilo načelo domneve nedolžnosti in to, da mora dokazno breme nositi Komisija.

109 Nazadnje, družbi Dole zatrjujeta, da pogovori, ki so potekali pred določitvijo cen, o dejavnikih pri določanju cen niso mogli odpraviti negotovosti glede predvidenega ravnanja zadevnih podjetij. Natančneje, poudarjata, da je Splošno sodišče ugotovilo, da so bile izmenjave informacij o industriji na splošno „neškodljive“, da so bile v sporni odločbi informacije o količinah izključene iz kršitve in da je Splošno sodišče menilo, da so vremenske razmere javne informacije, ki jih je mogoče pridobiti pri drugih virih.

110 Ker je Splošno sodišče menilo, da so pogovori, ki so potekali pred določitvijo cen, vseeno odražali stališče konkurentov glede teh dejavnikov, družbi Dole zatrjuje, da v skladu z upoštevno sodno prakso izmenjave stališč o vremenskih razmerah ni mogoče opredeliti kot ciljno omejevanje konkurence, saj so taka razpravljanja tako oddaljena od določanja dejanskih cen, da ne morejo zmanjšati negotovosti in omogočiti usklajevanje cen teh proizvodov.

– Presoja Sodišča

111 Ugotoviti je treba, da v nasprotju s tem, kar trdi Komisija, družbi Dole Sodišču ne zgolj predlagata, da opravi novo presojo dejanskega stanja, temveč trdita, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo. Zato je ta del pritožbenega razloga dopusten.

112 Glede vsebine je treba opozoriti, da je sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje prepovedano s členom 81(1) ES, če je njegov „cilj oziroma posledica“ preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu.

113 V zvezi s tem je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da so nekatere vrste dogovarjanja med podjetji za konkurenco tako škodljive, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno (sodba CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 49 in navedena sodna praksa).

114 Ta sodna praksa se nanaša na dejstvo, da je mogoče nekatere oblike dogovarjanja med podjetji že zaradi njihove narave obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajnega konkurenčnega trga (sodba CB/Komisija, EU:C:2014:2204, točka 50 in navedena sodna praksa).

115 Tako je sprejeto, da je mogoče šteti, da imajo nekatera tajna ravnanja, kot so tista, katerih posledica je določitev horizontalnih cen s strani kartelov, tako negativne posledice zlasti na ceno, količino ter kakovost proizvodov in storitev, da za namene uporabe člena 81(1) ES ni treba dokazovati njihovih konkretnih posledic za trg. Izkušnje namreč kažejo, da taka ravnanja pomenijo zmanjšanje proizvodnje in zvišanje cene, kar negativno vpliva na razdelitev virov zlasti na škodo potrošnikov (sodba CB/Komisija, EU:C:2014:2204, točka 51 in navedena sodna praksa).

116 Če se z analizo vrste dogovarjanja med podjetji ne ugotovi zadostna stopnja škodljivosti za konkurenco, pa je treba preučiti posledice takega dogovarjanja in za ugotovitev, ali je tako ravnanje med tistimi iz člena 81(1) ES, zahtevati predložitev dokazov o tem, da je bila konkurenca dejansko znatno preprečena, omejena ali izkrivljena (glej v tem smislu sodbo CB/Komisija, EU:C:2014:2204, točka 52 in navedena sodna praksa).

117 V skladu s sodno prakso Sodišča je treba za preučitev, ali je vrsta usklajevanja med podjetji tako škodljiva, da se šteje za „ciljno“ omejevanje konkurence v smislu člena 81(1) ES, med drugim upoštevati cilje, ki se želijo z njo doseči, ter pravni in gospodarski okvir, v katerega je umeščena. Pri presoji navedenega okvira je treba upoštevati tudi naravo zadevnega blaga in storitev ter dejanske pogoje delovanja in sestave zadevnega trga ali trgov (glej v tem smislu sodbo CB/Komisija, EU:C:2014:2204, točka 53 in navedena sodna praksa).

118 Poleg tega lahko organi, pristojni za varstvo konkurence, nacionalna sodišča in sodišča Unije upoštevajo namen strank, čeprav ta ni nujni dejavnik za opredelitev omejujoče narave vrste usklajevanja med podjetji (glej v tem smislu sodbo CB/Komisija, EU:C:2014:2204, točka 54 in navedena sodna praksa).

- 119 Kar zadeva, natančneje, izmenjavo informacij med konkurenti, je treba opozoriti, da je merila usklajevanja in sodelovanja, ki pomenita usklajeno ravnanje, treba razumeti glede na zasnovo določb Pogodbe v zvezi s konkurenco, v skladu s katero mora vsak gospodarski subjekt samostojno določiti politiko, ki jo namerava voditi na skupnem trgu (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 120 Čeprav ta zahteva po samostojnosti ne izključuje pravice gospodarskih subjektov, da se razumno prilagodijo ugotovljenemu ali pričakovanemu ravnanju konkurentov, pa vendar močno nasprotuje vsakemu neposrednemu ali posrednemu stiku med temi subjekti, ki bi bodisi vplival na ravnanje dejanskega ali potencialnega konkurenta na trgu bodisi bi takemu konkurentu razkril ravnanje na trgu, za katero se je podjetje odločilo ali ki se ga namerava držati, kadar je cilj ali končna posledica teh stikov – upoštevajoč naravo proizvodov ali ponujenih storitev, velikost in število podjetij ter tudi velikost trga – vzpostavitev konkurenčnih razmer, ki ne ustrezajo normalnim razmeram na zadevnem trgu (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 121 Sodišče je torej razsodilo, da bi bila lahko izmenjava informacij med konkurenti v nasprotju s pravili konkurence, če zmanjšuje ali odpravlja stopnjo negotovosti pri delovanju zadevnega trga, zaradi česar bi bila omejena konkurenca med podjetji (sodbi Thyssen Stahl/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, točka 86, in T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 35 in navedena sodna praksa).
- 122 Natančneje, šteti je treba, da ima izmenjava informacij, ki lahko odpravi negotovost pri zainteresiranih osebah glede datuma, obsega in načinov prilagajanja ravnanja na trgu, ki ga bodo opravila zadevna podjetja, protikonkurenčni cilj (glej v tem smislu sodbo T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 41).
- 123 Poleg tega ima usklajeno ravnanje lahko protikonkurenčni cilj, tudi če nima neposredne zveze s potrošniškimi cenami. Besedilo člena 81(1) ES namreč ne dopušča ugotovitve, da je prepovedano le usklajeno ravnanje, ki ima neposreden vpliv na cene, ki jih plačajo končni uporabniki (glej v tem smislu sodbo T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 36).
- 124 Nasprotno, iz navedenega člena 81(1)(a) ES je razvidno, da ima usklajeno ravnanje lahko protikonkurenčni cilj, če „neposredno ali posredno določ[a] nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja“ (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 37).
- 125 Člen 81 ES vsekakor tako kot druga pravila konkurence iz Pogodbe ni namenjen le varstvu neposrednih interesov konkurentov ali potrošnikov, ampak tudi strukturi trga in s tem konkurenci kot taki. Zato obstoj protikonkurenčnega cilja usklajenega ravnanja ne more biti odvisen od obstoja neposredne zveze med tem ravnanjem in potrošniškimi cenami (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točki 38 in 39).
- 126 Nazadnje je treba opozoriti, da je iz samega besedila člena 81(1) ES razvidno, da pojem usklajenega ravnanja poleg usklajevanja med zadevnimi podjetji zajema temu usklajevanju ustrezno ravnanje na trgu in dejansko vzročno zvezo med tema elementoma (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 51 in navedena sodna praksa).
- 127 V zvezi s tem je Sodišče menilo, da se – razen če zadevna podjetja dokažejo nasprotno – domneva, da podjetja, ki so udeležena pri usklajevanju in so še naprej dejavna na trgu, pri odločanju, kako bodo ravnala na trgu, upoštevajo informacije, ki so jih izmenjala s konkurenti. Natančneje, Sodišče je ugotovilo, da takšno usklajeno ravnanje spada pod člen 81(1) ES, tudi če ni protikonkurenčnih posledic na trgu (sodba T-Mobile Netherlands in drugi, EU:C:2009:343, točka 51 in navedena sodna praksa).

- 128 Splošno sodišče je v obravnavani zadevi v točkah od 442 do 585 izpodbijane sodbe preučilo trditve družb Dole v zvezi z upoštevnostjo referenčnih cen za sektor banan in odgovornostjo zaposlenih v družbi Dole Food, ki so sodelovali v pogovorih, ki so potekali pred določitvijo cen.
- 129 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točkah 115 in 116 sklepnih predlogov, je iz zelo podrobnih ugotovitev Splošnega sodišča razvidno, prvič, da so dvostranski pogovori pred določitvijo cen potekali med družbama Dole in drugimi podjetji v sektorju banan, v okviru katerih so podjetja razpravljala o svojih vsakokratnih referenčnih cenah in nekaterih gibanjih cen. Te ugotovitve Splošnega sodišča družbi Dole ne izpodbijata.
- 130 Drugič, Splošno sodišče je v točki 574 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so bile referenčne cene pomembne za zadevni trg, ker so bile po eni strani vsaj tržni signali, trendi ali indikacije v zvezi s predvidenim gibanjem cen banan in so bile pomembne za trženje banan in dosežene cene, po drugi strani pa so bile dejanske cene pri nekaterih transakcijah neposredno povezane z referenčnimi cenami.
- 131 Tretjič, v točki 580 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče ugotovilo, da so zaposleni v družbah Dole, ki so bili udeleženi v pogovorih, ki so potekali pred določitvijo cen, sodelovali pri notranjih sestankih za določanje cen.
- 132 Navedene ugotovitve Splošnega sodišča poleg tega v velikem delu temeljijo na izjavah družbe Dole Food in niso predmet nikakršnega očitka o izkrivljanju s strani družb Dole.
- 133 V teh okoliščinah je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, lahko štelo, da so bili v obravnavani zadevi izpolnjeni pogoji za uporabo domneve, na katero je bilo opozorjeno v točki 127 te sodbe, tako da očitek družb Dole, da je kršilo načelo v zvezi z dokaznim bremenom in domnevo nedolžnosti, ni utemeljen.
- 134 Iz tega tudi izhaja, da je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, lahko štelo, tako kot v točkah 553 in 585 izpodbijane sodbe, da je Komisija upravičeno sklepala, da je bil cilj pogovorov, ki so potekali pred določitvijo cen – ker so omogočali, da se za vsakega sodelujočega zmanjša negotovost v zvezi z morebitnim ravnanjem konkurentov – ustvariti konkurenčne pogoje, ki ne ustrezajo normalnim tržnim pogojem, in so torej povzročili usklajeno ravnanje, katerega cilj je bil omejiti konkurenco v smislu člena 81 ES.
- 135 Zato je treba peti del tretjega pritožbenega razloga zavrniti, s tem pa zavrniti tudi ta pritožbeni razlog v celoti.

Četrty pritožbeni razlog: napačen izračun globe

Prvi del četrtega pritožbenega razloga v zvezi z upoštevanjem prodaje družbam, ki niso sodelovale pri zatrevanju kršitvi

– Trditve družb Dole

- 136 Družbi Dole s prvim delom četrtega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče storilo napako s tem, da je globo izračunalo med drugim na podlagi prodaj, ki so jih ustvarile hčerinske družbe družbe Dole Food, ki niso sodelovale pri ugotovljeni kršitvi.
- 137 Opozarjata, da je v skladu z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in sporno odločbo le družba DFFE sodelovala pri kršitvi, družba Dole Food pa ne in ni ji bila pripisana odgovornost kot matični družbi. Splošno sodišče pa naj bi v točkah od 619 do 623 izpodbijane sodbe navedlo, da je kršitev

storila družba Dole Food, da se zatrjevanje samostojnosti njenih hčerinskih družb umešča v argumentacijo v zvezi s potrebnim razlikovanjem med zelenimi in rumenimi bananami, da to zatrjevanje ni upoštevno in da je vsekakor neutemeljeno.

- 138 S to navedbo naj bi Splošno sodišče napačno razlagalo trditev družb Dole, da ni mogoče naložiti glob, ki se izračunajo na podlagi prodaje banan, ki so jo ustvarile družbe skupine Dole, ki pri kršitvi niso sodelovale in ki naj bi prodale banane, ki so jih pridobile od družbe DFFE. Zato naj bi globa neupravičeno temeljila na prodaji, ki so jo ustvarile druge hčerinske družbe družbe Dole Food.

– Presoja Sodišča

- 139 Kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 134 sklepnih predlogov, trditve družbe Dole Food temeljijo na napačnem razumevanju ustaljene sodne prakse Sodišča glede odgovornosti matičnih družb za kršitve prava o omejevalnih sporazumih, ki jih storijo njihove hčerinske družbe v 100-odstotni lasti.
- 140 V skladu s to sodno prakso pojem podjetja označuje vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja. Ta pojem je treba razumeti tako, da označuje gospodarsko enoto, čeprav je s pravnega vidika ta enota sestavljena iz več fizičnih ali pravnih oseb. Če tak gospodarski subjekt krši pravila o konkurenci, mora po načelu osebne odgovornosti za to kršitev odgovarjati (sodba Alliance One International in Standard Commercial Tobacco/Komisija in Komisija/Alliance One International in drugi, C-628/10 P in C-14/11 P, EU:C:2012:479, točka 42 in navedena sodna praksa).
- 141 Člen 23(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) določa, da lahko Komisija podjetjem, ki kršijo člen 81 ES, naloži globo, pri čemer za vsako podjetje, udeleženo pri kršitvi, globa ne presega 10 % njegovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu.
- 142 Namen te določbe je zlasti zagotoviti zadosten odvračilen učinek globe, ki upravičuje upoštevanje velikosti in gospodarske moči zadevnega podjetja, to je celotnih sredstev kršitelja (glej v tem smislu sodbo Lafarge/Komisija, C-413/08 P, EU:C:2010:346, točka 102 in navedena sodna praksa).
- 143 Prav zaželenost tega zadostnega odvračalnega učinka globe namreč upravičuje, da se upošteva finančno zmogljivost sankcioniranega podjetja (glej sodbo Lafarge/Komisija, EU:C:2010:346, točka 104).
- 144 Zato mora Komisija v vsakem primeru posebej ob upoštevanju sobesedila in ciljev, ki jih zasleduje ureditev sankcij iz Uredbe št. 1/2003, presoditi želeni učinek na zadevno podjetje, upoštevajoč promet, ki izraža njegov resničen gospodarski položaj v obdobju, v katerem je prišlo do kršitve (sodba Britannia Alloys & Chemicals/Komisija, C-76/06 P, EU:C:2007:326, točka 25).
- 145 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je pri določanju globe dovoljeno upoštevanje celotnega prometa podjetja, ki je, čeprav približen in nepopoln, pokazatelj njegove velikosti in gospodarske moči, ter del prometa, ki je bil ustvarjen s proizvodi, ki so predmet kršitve, in je lahko pokazatelj njenega obsega (sodbe Musique Diffusion française in drugi/Komisija, od 100/80 do 103/80, EU:C:1983:158, točka 121; Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, EU:C:2005:408, točka 243, in Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, C-397/03 P, EU:C:2006:328, točka 100).
- 146 Iz sodne prakse Sodišča je razvidno, da čeprav člen 23(2) Uredbe št. 1/2003 Komisiji daje široko diskrecijsko pravico, njeno izvajanje vseeno omejuje z določitvijo objektivnih meril, ki jih mora ta upoštevati. Tako po eni strani za znesek globe, ki se lahko naloži podjetju, velja številčno določljiva in absolutna zgornja meja, tako da je največji znesek globe, ki se lahko naloži danemu podjetju, vnaprej

določljiv. Po drugi strani je izvajanje te diskrecijske pravice prav tako omejeno s pravili ravnanja, ki si jih je Komisija določila sama (glej v tem smislu sodbo Schindler Holding in drugi/Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, točka 58).

- 147 V zvezi s tem bo v skladu s točko 13 smernic „[z]a določitev osnovnega zneska globe, ki se naloži, [...] Komisija uporabila vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno [...] povezane s kršitvijo, v upoštevnem geografskem območju znotraj ozemlja EGP“. V točki 6 smernic je podrobneje navedeno, da se „kombinacija vrednosti prodaje, povezane s kršitvijo, in [njenega] trajanja šteje kot ustrezen približek, ki odraža gospodarsko pomembnost kršitve in sorazmerno težo vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi“.
- 148 Iz tega izhaja, da je cilj točke 13 navedenih smernic kot izhodišče za izračun globe, naložene podjetju, vzeti znesek, ki odraža gospodarski pomen kršitve in relativno težo vsakega podjetja v tej kršitvi. Zato, čeprav pojma vrednosti prodaj iz te točke 13 seveda ni mogoče razširiti tako, da bi zajemal prodaje, ki jih je opravilo zadevno podjetje in ki ne spadajo, neposredno ali posredno, v okvir očitane omejevalnega sporazuma, bi vseeno ogrozilo cilj, ki mu sledi ta določba, če bi se za ta pojem štelo, da se nanaša le na promet, ustvarjen samo s prodajami, za katere je dokazano, da je ta omejevalni sporazum nanje resnično vplival (sodba Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, EU:C:2013:464, točka 76).
- 149 Vsekakor je treba poudariti, da delež celotnega prometa od prodaje proizvodov, ki so predmet kršitve, lahko najbolje odraža gospodarski pomen te kršitve (sodba Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, točka 59).
- 150 Splošno sodišče v obravnavani zadevi torej ni napačno uporabilo prava s tem, da je v točki 622 izpodbijane sodbe razsodilo, da Komisiji ni mogoče očitati, da je za določitev vrednosti prodaje blaga ali storitev podjetja v skladu s točko 13 smernic, neposredno ali posredno povezane s kršitvijo, upoštevala znesek prodaje rumenih banan družb skupine – razen družbe DFFE – v kateri je Dole Food matična družba.
- 151 Iz tega izhaja, da je treba prvi del četrtega pritožbenega razloga zavrniti.

Drugi del četrtega pritožbenega razloga v zvezi dvojnim upoštevanjem nekatere prodaje

– Trditve družb Dole

- 152 Družbi Dole z drugim delom četrtega pritožbenega razloga zatrjujeta, da je Splošno sodišče storilo napako pri izračunu globe s tem, da je iste banane štelo dvakrat. Upoštevaní promet naj bi namreč zajemal prodajo banan družbe DFFE tretjemu podjetju in prodajo istih banan, ki jo je ustvarila druga hčerinska družba družbe Dole Food, ki je te banane kupila od navedenega tretjega podjetja.
- 153 Splošno sodišče naj bi v točki 630 izpodbijane sodbe to trditev zavrnilo in ob tem izpodbijalo natančnost teh podatkov, čeprav naj Komisija ne bi nikoli izrazila dvoma v zvezi s tem in naj bi celo priznala, da tega vprašanja ni preučila. Če je Splošno sodišče imelo v zvezi s tem dvome, naj bi moralo vsekakor uporabiti svoja preiskovalna pooblastila.
- 154 Splošno sodišče naj bi poleg tega razsodilo, da se za to prodajo ne uporablja izjema dvojnega štetja, ker navedeno tretje podjetje ni bilo med podjetji, na katera je bila sporna odločba naslovljena. Vendar naj to ne bi vplivalo na dejstvo, da je bila prodaja istih banan pri izračunu globe šteta dvakrat. V točki 452 sporne odločbe naj poleg tega ne bi bilo ničesar, kar bi kazalo na to, da se želja po preprečevanju dvojnega štetja nanaša zgolj na prodajo banan enega podjetja, na katerega je naslovljena sporna odločba, drugemu podjetju, na katerega je ta odločba prav tako naslovljena.

– Presoja Sodišča

- 155 Iz sodne prakse, navedene v točkah od 140 do 149 te sodbe, je razvidno, da je treba znesek globe, ki jo je treba naložiti, določiti glede na promet zadevnega podjetja.
- 156 Prvič, ni sporno, da prodaja banan ene od hčerinskih družb družbe Dole Food nekemu tretjemu podjetju, ki ni udeleženo v omejevalnem sporazumu, prispeva k prometu podjetja in če druga hčerinska družba družbe Dole Food te banane kupi od tega tretjega podjetja in jih nato proda trgovcem na drobno, ta druga prodaja prav tako prispeva k navedenemu prometu.
- 157 Drugič, v nasprotju s tem, kar zatrjujeta družbi Dole, je iz točke 452 sporne odločbe nedvoumno razvidno, da so bile iz dvojnega štetja izključene samo prodaje svežih banan drugim naslovnikom te odločbe.
- 158 V teh okoliščinah, tako kot je pravilno zatrdila Komisija in kot je v točki 145 sklepnih predlogov menila generalna pravobranilka, na podlagi trditev družb Dole ni mogoče ugotoviti, katera napačna uporaba prava se očita Splošnemu sodišču, zato je treba drugi del četrtega pritožbenega razloga zavreči kot nedopusten.
- 159 Zato je treba ta pritožbeni razlog zavrniti.
- 160 Ob upoštevanju vsega zgoraj navedenega je treba pritožbo zavrniti.

Stroški

- 161 Člen 184(2) Poslovnika določa, da če pritožba ni utemeljena, o stroških odloči Sodišče. V skladu s členom 138(1) Poslovnika, ki se uporablja za pritožbeni postopek na podlagi njegovega člena 184(1), se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker družbi Dole s predlogi nista uspeli in ker je Komisija predlagala, naj se tema družbama naloži plačilo stroškov, jima je treba naložiti plačilo stroškov. Ker sta pritožbo vložili skupaj, nosita stroške solidarno.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

- 1. Pritožba se zavrne.**
- 2. Dole Food Company Inc. in Dole Fresh Fruit Europe, prej Dole Germany OHG, solidarno nosita stroške.**

Podpisi